10.9.2021

SUPO 516/01.04.01.00/2021

Eduskunnan puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Eduskunnan puolustusvaliokunnan lausuntopyyntö 3.9.2021

LAUSUNTO SISÄISEN TURVALLISUUDEN SELONTEKOON LIITTYEN

Asia

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa sisäisen turvallisuuden selontekoon (VNS 4/2021 vp) liittyen.

LAUSUNTO

Suojelupoliisi lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan viranomaistoiminnassa on tunnistettu useita kehittämiskohteita, joihin vastaaminen vuoteen 2030 mennessä on tärkeää Suomen ja Suomessa olevien ihmisten turvallisuuden takaamiseksi. Yksi näistä kehittämiskohteista on turvata Suojelupoliisin uuden tiedustelupalveluroolin täysimääräisen saavuttamisen edellyttämien tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito. Suojelupoliisi pitää tätä tavoitetta erittäin tärkeänä kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Turvallisuusympäristön merkittävät ja nopeat muutokset sekä Suojelupoliisin kannalta keskeisen lainsäädännön uudistuminen ovat vaikuttaneet koko Suojelupoliisin toimintaan. Suojelupoliisi on kehittänyt määrätietoisesti ja strategiansa mukaisesti toimintaedellytyksiään, organisaatiotaan ja suorituskykyään.

Uudessa lainsäädännöllisessä tilanteessa Suojelupoliisi on muuttunut siviilitiedustelutietoa tuottavaksi turvallisuus- ja tiedustelupalveluksi, mikä on tarkoittanut merkittäviä muutoksia viraston toimintakulttuurissa, toimintatavoissa ja organisaatiorakenteessa. Suojelupoliisin tavoitteena on tarjota valtiojohdon ulko- ja turvallisuuspoliittiselle päätöksenteolle parhaat mahdolliset lähtökohdat. Sisäministeriö asettaa vuosittain siviilitiedustelun painopisteet, jotka ohjaavat viraston tiedonhankintaa ja raportointia. Nämä painopisteet muodostuvat valtion ulko- ja turvallisuuspoliittisen johdon tärkeimmistä tietotarpeista, ja ne sovitetaan yhteen sotilastiedustelun painopisteiden kanssa. Suojelupoliisi tukee asiantuntemuksellaan valtionjohdon lisäksi myös muita turvallisuusviranomaisia ja ministeriöitä.

Vastatakseen tietotarpeisiin Suojelupoliisi panostaa tiedustelulainsäädännön mukaisiin uusiin suorituskykyihin, joita kehitetään tiedonhankinnan tehostamiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään kybersuorituskyvyn järjestelmälliseen ja suunnitelmalliseen kehittämiseen

1100 - 0321

Turvallisuusympäristön nopeat muutokset vaikuttavat kansalliseen turvallisuuteen

Turvallisuusympäristön kehitys entistä ennakoimattomampaan suuntaan korostaa tiedustelulla hankitun analysoidun tiedon merkitystä päätöksenteossa.

Suurvaltojen välinen valtakamppailu ja koronapandemia ovat horjuttaneet globaalia järjestelmää ja tasapainoa. Valtioiden pyrkiessä vahvistamaan omia asemiaan sääntöpohjaisen järjestelmän kustannuksella, niiden toiminta aiheuttaa entistä laajempia heijastevaikutuksia myös Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Nämä vaikutukset heijastuvat muun muassa kriittiseen infrastruktuuriin sekä elintärkeisiin tuotanto- ja kuljetusketjuihin.

Globaalien kehitystrendien lisäksi myös informaatioympäristön muutos, dis- ja misinformaatio sekä järjestelmällinen informaatiovaikuttaminen kiihdyttävät yhteiskunnallista polarisaatiota, joka saattaa purkautua väkivallantekoina ja ruokkia radikalisaatiota sekä terrorismia.

Digitaalinen toimintaympäristö on laajentunut uusille aloille, ja entistä suurempi osa yhteiskunnan keskeisistä toiminnoista on siirtynyt verkkoon. Kehitys synnyttää uusia teknologisia riippuvuussuhteita ja haavoittuvuuksia sekä luo uusia mahdollisuuksia kybervaikuttamiselle ja -hyökkäyksille.

Samanaikaisesti kehittyvien maiden ja epävakaiden valtioiden kyky sisäisen turvallisuutensa varmistamiseen on kärsinyt. On mahdollista, että tämä voimistaa terrorismia ja synnyttää uusia tukialueita. Tällaiset kehityskulut vaikuttaisivat merkittävästi myös Suomen ja Euroopan turvallisuuteen. Tuoreena esimerkkinä voidaan nostaa esille Afganistanin tilanne. Turvallisuuden heikentyminen yhdessä ilmastonmuutoksen vaikutusten kanssa saattaa myös lisätä väestöliikettä Eurooppaan.

Kehykset ja lisärahoitustarpeet

Suojelupoliisi on siviilitiedustelulainsäädännön voimaantulon jälkeen edennyt merkittävästi lainsäädännön mahdollistaman tiedonhankinnan ja kyvykkyyksien rakentamisessa. Viraston uuden tietojärjestelmäkokonaisuuden keskeisimmät ratkaisut (ns. SSK -hanke) on saatu tuotantokäyttöön, ja siviilitiedustelulainsäädännön edellyttämä tekninen infrastruktuuri on tavoitteena saada valmiiksi vuoden 2021 aikana. Viraston toiminnalle kriittisen uuden toimitilan valmistelu on käynnissä.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan tämänhetkinen kehysrahoitus 2022 - 2025 mahdollistaa viraston toiminnan kehittämisen uuden lainsäädännön vaatimukset huomioiden. Kehyskauden loppupuolella Suojelupoliisin rahoitustilanne näyttäisi kuitenkin heikkenevän selvästi. Kriittisen tärkeää on sisäisen turvallisuuden selonteossakin todetulla tavalla turvata myös jo saavutetun toimintakyvyn ylläpitäminen tulevaisuudessa. Etenkin pysyvän ICT-ylläpitorahoituksen puuttuminen vaikeuttaa toimintaa ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Rahoituksen puuttuminen aiheuttaa jo tällä hetkellä merkittävää epävarmuutta toiminnan suunnitteluun ja lisää sopeuttamistoimien todennäköisyyttä. Viraston luonteen takia sopeutusta on haettava ensisijaisesti henkilöstömenoista. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan tiedustelulainsäädännön mukaisten tehtävien hoitaminen edellyttää kuitenkin vähintään nykyistä noin 500 henkilötyövuoden tasoa.

Suojelupoliisi katsoo, että sen tehokkaan toiminnan kannalta olennaisten teknisten ratkaisujen, kuten tietojärjestelmäkokonaisuuden ja teknisen infrastruktuurin ylläpidon resursointi tulisi turvata myös tulevaisuudessa. Ainoastaan sillä tavoin varmistetaan tiedustelulainsäädännön tehokas ja asianmukainen soveltaminen ja luodaan edellytykset kansallisen turvallisuuden täysipainoiselle suojaamiselle.

Suojelupoliisin esikuntapäällikkö Jyri Rantala